

ZEMNIEKU DIENAS

LATGALES NOVADA NEDĒLAS LAIKRAKSTS

Nr. 28.

1995. GADA 11. AUGUSTS

CENA 5 SANTĪMI

VĀCAMA ŠĪ UN GATAVOJAMA JAUNĀ RAŽA

Katoļi šodien, 11. augustā, atzīmē jaunavas Klāras dienu, svētdien, 13. augustā, piemin mocekļus Ponciānu un Hipolitu, 14. augsts ir Latvijas pirmā bīskapa un misionāra Meinarda piemiņas diena, 15. augsts – V. J. Marijas uzņemšanas debesīs diena, Māras zemes karalienes svētki, trešdien – 16. augustā piemin Stefānu no Ungārijas.

ZEMKOPJA KALENDĀRS. Mēness šodien atstāj Ūdensvīru, sestdien un svētdien ciemojas pie Zīvīm, tad divas nākamās – pie Auna, no trešdienas un līdz nākamajai piekt Dienai – Vērsa. Vakar, 10. augustā pulksten 21.16 sasniedza pilnu fāzi – tas bija Labrenča dienā. Tagad plauj rudzus, rok agrīnos kartupeļus, ved mēslus un apar laukus, kauj aitas, lai nav gaļai stipras smakas, sevišķi tekulišus. Rīta stundās vāc zāļu tējas: avenes, mellenes un brūklenes ar visām mētrām.

15. augusts jau izsenis bijis Lielās Māras, Zentas dienu, kad jāiet baznīcā un jānosvēta labība, lai aug laba raža, no majām jāiztira mušas, prusaki un citi kukaiņi. Aitas, āži un auni šogad bija kaujamī ap Labrenča dienu, jo Māras un Bērtuļa dienās, kad ir Mēness lielā redzamība, būs smaka. Ja sīpoli nav novākti Labrenča dienā, tad Zentas dienā tos var vākt pēcpusdienas stundās, citādi izaugs lokos.

AR PAĻĀVĪBU NĀCIET PIE ŽĒLSIRDĪBAS TROŅAI!

ĪVĀROJAMI DATI

15. augustā paīt 15 godi (1980), kai Rōmas pāvests Jōns Povuls II Aglyunas bazneicai pīšķēre bazilikas titulu:

17. augustā pyrms 30 godim Spānijā myra veiskups Antonijs Urbšs (1879 – 1965), kurs ilgu laiku beja nūstrōdōjis Ludzas vacajā bazneicā, kura nūdaga 1938. goda guņgrākā, beja Līpōjas diacēzes pyrmais veiskups.

«Tāvu zemes kalendars»

Attālā: veiskups Antonijs Urbšs.

mūžu skaita.

Un tāpēc lūdzu, Dievmāt,
esi man klāt,
lai nevienas manas dienas
bez Tavas godības nav,
ved mūžu manu
caur pestīšanu
līdz debesīm savām!

Musu novada rajonos 15. augusts ir svināma diena. Jau augusta sākumā uz Aglonu izgāja svētceļnieki no tālākajiem Latvijas novadiem, viņiem pa ceļam pievienojas jauni un jauni pulki. 14. augustā bazilika svinīgi sagaida savus viesus, kuri ar paļāvību un tūrām sirdim nāk pie viņas troņa. Te, starp tūkstošiem, būs cilvēki arī no aizrobežu zemēm, citu konfesiju ticīgie.

Vladis Ričiks

15. augusts

Šī diena, Dievmāt,
Tavā svētībā skaista, –
Tu – kāpusi debesīs,
man turklāt
no dienas šīs

LAIKS PARĀDĪT NOSTĀJU

Tuvojas 19. augsts, diena, kad Preiļu parka estrādē uzstāsies daudzi slaveni mūsu valsts pašdarbības un profesionālie kolektīvi, šajā koncertā iegūtie līdzekļi paredzēti labdarīgam mērķim – avarējušā kultūras nama remontam.

Morāli mūs šajā pasākumā atbalstīs «Latgalīšu dāmu pops» no Jēkabpils rajona – šo kolektīvu vada Anita Bērziņa, Krāslavas rajona kultūras nams, Kuldīgas rajona Skrundas kultūras nams (sieviešu koris un sieviešu vokāla ansamblis). Dobeles agrofirmas «Zelta drava» vidējās paaudzes deju kopa «Dieveris», Ludzas rajona kultūras nams darbinieki. Individuāli pieteicies

solisti Aleksandrs Zeimujs – Prizevoits.

Tāpat gatavojas atbraukt Balvu kultūras nams ar pūtēju orķestri un estrādes ansamblis «Otto», Jēkabpils tautas nams ar estrādes deju grupu un ansamblī «P+A», Bauskas rajona Iecavas pagasta vidējās paaudzes deju kopa un citi kolektīvi.

Mūs atbalsta Latgales televīzijas sabiedrība un laikraksti, informējot par notikumiem rajons kultūras namā. Liels prieks, ka šajās dienās kopā ar mums ir kaimiņu rajonu kultūras nams darbinieki. Ceru, ka arī pašu māju, vietējie pašdarbnieki vēl aktīvāk atbalstīs un paši piedalīsies šajā labdarības akcijā. Tātad, uz tikšanos 19. augustā!

Individuālie uzņēmēji un SIA! Šīs ir īstais laiks, lai pierādītu, ka arī jums kaut ko nozīmē kultūra, jo, tikai zaudējuši to, mēs spējam aptvert un izjust zaudētā vērtību. Ceram, ka dosiet savu ieguldījumu, iesaistoties šajā akcijā, veltītā mums visiem vajadzīgā savā rajona kultūras nama atjaunošanā.

19. augustā uz estrādes koncertu aicinu visus preiliešus un rajona pagastu ļaudis, lai sanākam jo kuplā pulkā, baudīt priekšnesumus, ko sniegs slaveni kolektīvi, pazīstami mūsu valstī, un mūsu pasākumu pabalstīsiet materiāli. Būsim iepriecināti un pateicīgi katram, kas atnāks, kas atbalstīs, uzmundrinās

Elvīra Brovacka,
Preiļu rajona kultūras nams direktore

AGLYUNAS SVĀTKU KÖRTEIBA 12. VIII – sastdine

7.00 Reita sv. Mise
12.00 Rūžukrūns
18.30 Vespères
19.00 Vokora sv. Mise
Divmōtes litanija

10.00 19. SVĀTDĪNES PAROSTAJA LITURGISKAJĀ LAIKAPŪSMĀ
Reita sv. Mise bazilikā
«Svātais Divs»
Stunžu dzīsmes
Dinas sv. Mise bazilikā
Rūžukrūns
Uzstodeišona
Vespères (sv. Meinarda svātku īvodā)
Vokora sv. Mise
Divmōtes litanija
Vysusv. Sakramenta adoracija
Nakts Vigilia (dominikanu tāvu vadeibā)

13. VIII – svātdine
SV. MEINARDA LĒLI SVĀTKI

7.00 Reita sv. Mise bazilikā
Sv. Mise bazilikā
«Svātais Divs»
Svātceļniku oficiala sagaideišona
Dinas sv. Mise (pi pāvesta oltora)
Rūžukrūns bazilikā

11.30 Vysusv. Sakramenta adoracija
JAUNOVAS MARIJAS DEBESIS UZJĀMŠONAS LEĻI SVĀTKI
18.15 Īvoda zvoni
18.30 Vesperes (pi pāvesta oltora)
19.00 Vigilijas sv. Mise (pi pāvesta oltora)
Istypyriņšonās sakramenta daleišona
20.00 Vysusv. Sakramenta iznesšana uz pāvesta oltora
Divmōtes litanija
Eucharistiskā procesija pa sakralū laukumu
«Kunga engels»
Vysusv. Sakramenta adoracija bazilikā
Krystacejs sakralajā laukumā

21.00 Nūslāguma sv. Mise (pi pāvesta oltora)
22.00 15. VIII – ūtardine

7.00 Reita sv. Mise bazilikā (latgaliski)
9.00 Sv. Mise bārnum un jaunībnei (pi pāvesta oltora)
Istypyriņšonās sakramenta daleišona
10.00 Sv. Mise apakšejā bazneicā (pūlu volūdā)
10.45 Spreds (krīvu volūdā)
11.00 Rūžukrūns (pi pāvesta oltora)
11.30 Kōra gareigōs dzīsmes
11.45 Zvoni
12.00 V. E. Reigas arhiveiskupa – metropolita ingress, Svātku golvonō sv.
Mise (pi pāvesta oltora)
13.45 Vysusv. Sakramenta iznesšana uz pāvesta oltora
Divmōtes litanija

14.00 Pateiceibas himna «Divs, mes tevi slavejam» un nūslāguma svēteiba

19.00 Vokora sv. Mise

ZEMNIEKU DIENA RUŠONĀ

Aglonas stacijā, Rušonas pagasta centrā, kur savu mājvietu atradusi SIA «Agroapgāde» – visiem rajona zemniekiem labi zināmā, svētdien, 30. jūlijā Latvijas pašvaldību mācību centra programmas ietvaros bija sarīkota zemnieku diena, kuras iniciatori bija gan paši saīsta vietas zemnieki, gan Latvijas Zemnieku centrālbiedrība, uz kuru jo laipni tika aicināti arī dažadu partiju un vēlēšanu koalīciju izvirzītie deputātu kandidāti, piedāvājot viņiem vislabākos apstākļus, lai zemniekus iepazīstinātu ar šo

partiju un koalīciju tautsaimniecības attīstības programmām.

Dienas darba programmā bija ietverti priekšslasījumi par linkopības perspektīvām, kooperācijas pieredzi Latvijā, informācija par LZC padarīto un iecerēto. Bija konsultācijas, pieredzes apmaiņa un tirdniecība. Šī daļa sākās pulksten 10.00 no rīta ar svētbrīdi, bet pulksten 13.00 uz «sacensību arēnu» tika aicināti politiķi ar savām programmām. Noslēgumā bija atpūtas pasākumi.

REDKOLĒĢIJA: Valija Berkina – Jēkabpils, Jānis Elksnis – Latgales Kultūras centra izdevniecība, Pēteris Gleizdāns – Rēzekne, Ivars Magazeinis – Daugavpils, Anita Petkune – Krāslava, Antons Rancāns – Preili, Antons Slišāns – Balvi, Viktors Trojanovskis – Ludza, Pēteris Zeile – Rīga.

PIEMINOT BĪSKAPU A. URBŠU

17. augustā (1965) no Montseratas Spānijā uz mūžības valstību pārcēlās bīskaps Antonijs Urbšs. Šī izcilā Latgales dēla zaudējums ir liels gan tautai, gan baznīcāi.

Jau 1901. gadā, 23 gadus vecam jauneklim, viņam tika uzticēta priesterība, bet 1938. gadā svētās tēvs pāvests Pijs XI aicināja par Liepājas pirmo bīskapu. Katoliķi zina, ka priesteris un bīskaps A. Urbšs uz saviem pleciem iznesis gan dvēseļu aprūpes grūtības, gan 27. gadus bīskapijas pārvaldišanas uzdevumus, arī trīmdas dzīvē neatlaidigi, bez vismazākās sevis taupīšanas kalpojis Dievam un baznīcāi. Rosīgu darbu viņš veica kopā ar Benediktīnu tēviem Montseratas abatijā, kur bija apmeties kopš 1949. gada 11. maija, kopā ar savu uzticīgo trīmdas līdzgaitnieku prelatu profesoru Aleksandru Novicki devies neskaitāmās draudžu un baznīcu vizitācijās. Vairāk par 30 tūkstošiem bērnu un jauniešu no viņa rokām saņēmuši pirmo sv. Komuniju un sv. Iestiprināšanas sakramantu. 280 priesterības kandidātiem uzlīcis rokas un piesaucis Svēto Garu, vadīdams pie Kunga altāra Kristus priesterībā.

A. Urbšs bija dzimis Lietuvā, bet jau no ceturtēi dzīves gada audzis tēvoča baznīckunga Dovgaloviča aizgādniecībā, mācījies un par priesi- teri iesvētīts Latvijas tīcīgo katoļu garigajai aprūpei. Labi pārvaldīja

visas četras mūsu zemē visvairāk lietotās valodas. Visās draudzēs, kur strādājis A. Urbšs – Daugavpilī, Ludzā, Dagdā, Kaunatā kā prāvests ar to varēja vest pie Dieva tīcīgos no dažām tautībām.

Līdz bēri dienai – 19. augustam – ēkirsts ar viņa mirstīgajām atliekām bija novietots klostera lielajā zālē, lai dotu iespēju visiem atvadīties, svīnīgo pontifikalo Misi celebrēja Barcelonas arhibīskaps V. E. Gregorio Modrego ar 40 priesteriem 18. augustā, piedalījās vēl vismaz pussimta priesteru. Mirstīgās atliekas apbedīšanai sagatavotas ar tādu aprēķinu, lai pēc Latvijas atbrīvošanas varētu nogādāt uz dzīmtenu – Liepājas katedrāles krip- tu. Guldiņš Montseratas bazilikas kriptas velvēs, kur pirms 30 gadiem novietoti 11 benediktīšu tēvi. Līdzjūtības telegrammas klostera saimniekiem abatam Gabrielam Braso sakarā ar smago zaudējumu atsūtīja svētās tēvs Pāvils VI, ar kardinālu Cicognani starpniecību, un vēl divi citi kardināli, astoņi Spānijas bīskapi, divi abati un divi Polijas bīskapi, mūsu bīskapi un garīdznieki līdzjūtības un mierinājuma vārdus sūtīja viņa ilggadīgajam uzticamajam sekretāram prelatam profesoram A. Novickim.

PIRMS TRIM GADIEM

Satrakuma un gaiša prieka pilnas dienas Rēzeknē valdīja 1992. gada augusta sākumā. Bija noslēgušies visi priekšdarbi, lai jau trešo reizi uz pakalna Atbrīvošanas alejā visu skatieniem atklātos skaistais piemineklis. Tā atjaunošanu bija uzņēmies K. Jansona dēls Andrejs, veicot visus tēlniečības darbus, kā arī neskaitāmi labdari no Latgales, visas Latvijas un ārzemēm. Laikraksts «Rēzeknes Vēstis» jūlijā sākumā rakstīja, ka ziedoju mu ceļā savākti 318 tūkstoši rubļu, 400 tūkstoši iedalīti no budžeta un 14 tūkstošus dolāru atsūtījuši ārzemnieki. Postaments atvests no Sanktpēterburgas, bet piemineklis izliets uzņēmumā «Ars

Monumental» Tallinā, krustu apzeltījusi Rīgas Metropolijas kūrija, laukums, kur atradīsies monuments, ickārtots pēc arhitektes A. Skujīnas projekta.

9. augustā Rēzeknē Sākās Pasaules latgaliešu konference, tās darbības ceturtajā dienā – 13. augustā – pēc svīnīgajiem dievkalpojumiem Jēzūs Sirds baznīcā pulksten 10.30 noslīdēja baltais pārvalks, atsedzot pieminekli, iemirdzējās zelta krusts. Cerēsim, ka šoreiz uz mūžīgu palikšanu. Un no šejienes uz Aglonu izgāja svētcelotāji...

Attēlos no P. Ušpeļa ģimenes arhīva: pieminekļa pakājē izaudzis milzīgs ziedu paklājs; Andrejs Jansons pie sava darba.

4. turpinājums

Es biju apžilbināts tā, ka nevarēju pavērt acis. Taču izmeklētājs prasīja, lai skatos spuldzītē un atbildu, kas sūtījis, ar kādu uzdevumu. Te, tāpat kā Ostrovā, jautājumi tā sakārtoti, ka, logiski atbildot, būtu jāatzīstas nebūjušā noziegumā. Vajadzēja būt sevišķi uzmanīgam, lai nesāpitos izmeklētāja izmestajos mudžekļos. Un, tīklīdās minstīnājies vai no vērsies no gaismas, tīlīt sekoja uzblāvīens:

„redz maita, melo!

Gribot negribot bija jābōjā redze. Un tā, kamēr palīka slikti. Uz kameru aizveda pie rokas. Acu priekšā ilgi stāvēja spožs plankums.

Tagad, pēc daudziem gadiem, kad televīzijas pārraidēs redzu cietsīrības skatus, kad trenēti kaskadieri linčo viens otru, es apgalvoju, ka dzīvē tā nemēdz būt. Cīvēks neiztur ne desmito daļu no visa, ko rāda. Tāds secinājums pēc 1939. gada pratīnāšanām.

Bija arī tā: pēc dažiem uzbrēcieniem Pudičevs nospieda signālpogu un kabinetā iedrāzīs divi raženi viri brezenta priekšauto, it kā gatavotos lopu – kaušanai. Atri apsvēruši apstākļus, vienojās, ka ar mani, tādu sikuli, galā tiks viens. Otrs veikli nozuda. Palikušais pienāca klāt un, bez ievadīvārdīm, ar atvērtas plaukstas mālu iesita pa kaklu zem auss. Simtiem sarkanīgu zvauzugnīšu ar gariem žilbinošiem stariem iemirdzējās tik spoži, ka apžilbu – pirmoreiz manā, vēl nagarajā mūžā. Galva dūca kā telefona stabs. Sekoja vēl viens sitiens pa ribām padusē. Nu aizkrita elpa, zvaigžņu kūlis parādījās un nodzīsa. Sitiens, liekas, nedaudz vājāks, taču kājās saļodzījās un nogāzos uz asfalta grīdas. Samauņebiju zaudējis, tāpēc apjautu notiekošo. Mocītājs mani augās

necēla, bet turpināja spārdīt ar zābakpurnu. Sāpīgi. Instinktīvi sarāvos, lai sargātu seju un vēderu, bez skanas kļusi steneju. Tas sitēju saniknoja vairāk un belzieni kā biežāk, sāpīgāk. Apjautu savu kļudu, skāji ievaidojos un slābens iztaisnojos. Līdzēja.

– Laikam pietiks, – dzirdēju sakām izmeklētāju. Sītejs tūlīt arī aizgāja. Brīdi gulēju nekustīgs, gaidīju vai nenāks klāt vēl sist. Kad pilnīgi atgādos, jutu, ka pa kaklu tecēja kas silts, stipri sāpēja mugura, piecēlties nevarēju. Atceros, ka divi viri, laikam tie paši inkvizitori, zem padusēm pieturot, vilka pa garu, vājā apgaismoitu koridoru. Pats saviem spēkiem pāriet nevarēju, taču radās tādas kā spītības vai lepnuma jūtas. Pirmās vētras izturētas. Cik to vēl būs? Vai pietiks spēka un gribas? Jāizturi, vismaz līdz nākošai reizei.

Pa priekšu gāja virsnieks baltā uzsvārīci.

Palāta Nr. 16, kur mani atstāja, cietuma ārsti līdzcietīgi šūpoja galvu:

– Ai, zēniņ, kāds tu tagad izskaties? Slimnieka kartītē viņs ierakstīja:

– Lai panāktu sirdstīru atzīšanos, norātināšanā tika pielietoti spēka paņēmieni. Rezultātā iznemti trīs zobi. Asinsizplūdumi caur muti un ausīm. Iespējama iekšējo orgānu trauma. Nepieciešama stacionārā izmeklēšana.

Lazaretē bija pavisam cīta dzīve. Palāta vēl pieci slimnieki, kas sirga ar dažādām smagām slimībām, un tie bija produktu pienesumi no brives. Tāpēc savu cietumnieka «spaiku» tie gandrīz neēda un lāva to pievēkt man.

Disciplina nebija tik stingra, un te varēja guļšņāt visu dienu. Jebkurā laikā no sanitāriem varēja izlūgties siltu ūdeni. Arī vira bija no cita katla, nekad nesmakoja pēc pīvušām zivim.

Rupmaizes vietā dažreiz deva balto. Otrajā ēdienu daždien bija rīsu biezputra ar dzērveņu kīseli. Smagi slimie, to bija vairākums, cietuma virai gandrīz nepieskārās, un tāpēc es vienmēr dabūju piecēties. Jau sāku aizmirst man nodarīto sāpi un neapvainojojies uz izmeklētāju, ar kura gādību biju te noķļuvis. Viņš tācu strādāja savu darbu. Nav jaunuma bez labuma.

Taču tas nevilkās ilgi. Palātā ieradās izmeklētājs un viszinoši konstatēja, ka es varu atgriezties kamerā. Tas arī tūlīt tika izdarīts. Rētas jau bija gūlīvētā «urka» kērca zonas folklorā. Jā, to pašu, ar ko narkomāns un alkoholiķis Vladimirs Visockis, iznesis no zonas, ieguva puspasaules slavu. Arī es tolaik biju dziļi aizkustināts no tām kaismes un ciešanu melodijām. Likās, ka dziedāja, visu improvizējot, – talants!

Tagad, kad televīzija rāda, kā jaunekļi dabīlis bez veļas, slapju nabu lēkā pa skatuvi, es garā redzu sendienu ainu no «atzīšanās kamerā». Es jūtu, kā ar kērvēju sviedriem pa zāli izplatīs cietuma parašas reibinoša smirdoja.

Pusstundas laikā dabūju dzirdēt gaudu ziņģes par blēžu un prostitutās nelaimīgo milestību. Šīs melodijas (ne teksts) bija populāras Afganistānas karotāju vidū. Ar tām mūsu dzīvē un, pirmām kārtām armijā, no cietuma nācis daudz kas negatīvs.

Kamerā man vispirms bija jāpastāsta, no kurienes un kas es esmu. Padzīruši, ka no Latvijas, tie gribēja dzirdēt, kā tur klājās kriminālistiem. Stāstīju, ko zināju, ko biji dzirdējis no ciemtiem. «Urķas» klausījās, čāpstināja mutes un berzēja rokas. Tā tik dzīvē tur esot!

Manas kriminālināšanas atri izsīka, bet viņi arvien skubināja, lai

bija dots mājiens, kā izturēties pret jaunino. Koridornieks savas profesijas tehniskos paņēmienus bija tiktais noslēpjējs, ka ar pirmo soli pāri kameras sliksnim ieslodzītais nostiepās uz grīdas visā garumā vai apmeta kūleni. Kad mēģināju piecēties, man klāt jau bija 3 vai 4 vīreļi, ziņķarīgi vēroja, kas es par putnu.

Pēc pirmajiem jautājumiem aicināja uzstīt kārtīs. Daži tik aizrautīgi tās sīta, ka manu ierašanos šķietami nemānīja. Tas tā, šķietami. Visi uzmanīgi vēroja un vērtēja. Kādā lāvas guļīvētā «urka» kērca zonas folklorā. Jā, to pašu, ar ko narkomāns un alkoholiķis Vladimirs Visockis, iznesis no zonas, ieguva puspasaules slavu. Arī es tolaik biju dziļi aizkustināts no tām kaismes un ciešanu melodijām. Likās, ka dziedāja, visu improvizējot, – talants!

Ko es tur vairs varēju? Aizgāja mani svārki. Bīkses gan toreiz vēl nenovilka, no tām es šķiroš vēlāk Leningradas «Krestos».

Kamerā trokšķi, burzma, biezi tabakas dūmi. Pie manis nāca vēl kāds «brivais mākslinieks». Paplikšinājās pa muguru, roku laižot zemāk, ieķiebia gūžā. Tad, dungojot pašam vien zināmu mēldiņu, sāka dzīkāt, locīties, kratīties. Izvīlka savu dzimumloceklī un sāka onānēt. Salasījās kompānija, kas kāri tvēra notiekošo ar saucieniem:

– Davaj, Goša, davaj! Goša tā iekarsa, ka nometa drēbes. Kērcot un lēkājot, ar žestiem mudināja darīt to pašu. Nekad agrāk nebija nācies dzīrēt, kas tas tāds «homoseksuālists» vai «pederasts». Es nevarēju iedomāties, tācu redzot, ar kādu interesi un alkātību «urķas» seko notikumiem, aizvien vairāk satrauca šī mežonība. Kas būs tālāk?

Turpinājums sekos

SVĒTAIS CELOJUMS UZ AGLONU MĀKSLINIEKA J. DELVERA ZĪMĒJUMS

No S. Škutāna, MIC atmiņām

ZARS, UZ KURA SEŽAM...

Divas reizes divās dienās Preili rajona padomes deputātiem vajadzēja grozīt un mērīt to deķīti, kas saucas par medicīnas iestāžu izdzīvošanu finansu krizes, kas smagi skārusi mūsu valsti, apstāklos. Pirmajā dienā jautājuma apspriešanu nācās atlīkt, ja bija cerības, ka, pamatīgāk iepazīstoties ar situāciju, var rasties kādi citi, mazāk sāpīgi

varianti. Bet šis cerības nepiepildījās – grozī kā gribi, bet 29000 latu, kas nu pēc dažu kultūras iestāžu darbības apturēšanas uz laiku «ietaujušies» (medicīnas vajadzībām dotējums no valsts jūlijā 00,00 lati) no vēl un vēlreizējās pārskaitīšanas nemainās, nepieaug.

Otrajā dienā piedalījās arī liels pulks

medīku no Līvāniem, Preiliem un Aglonas, abu pilsētu mēri, tie, kuri ar plakātiem deputātus sagaidīja pie ieejas padomes namā, bija sarīkojuši teatralizētu uzvedumu ar sasaiteitu «mironi» uz nestuvēm, kam vajadzēja atgādināt, ka ar veselības aprūpes sašaurināšanu cieši cilvēki, jo tiek samazināts gultu skaits stacionāros, saugstīnāta maksa par ārstu pakalpojumiem, samazināts to medikamentu saraksts, kuri līdz šim bija bez maksas.

Ilgas debatēs, dažādi izsverot un izvērtējot situāciju, uzklasot pašu medīku domas un pierādījumus, pieņemt lēmums, saskaņā ar kuru medicīnas iestāžu vadītājiem laikposmam no 1. augusta līdz 1. septembrim, proporcionāli iedzīvotajū skaitām apkalpes zonās, Līvānu pilsētas stacionāra uzturēšanai piešķirti mazlīdz vairāk par 11 tūkstošiem latu, bet Preili, pievienojot arī to dajū, kas līdz šim bija Aglonas lauku slimīnīcas aprūpē, ap 18 tūkstošiem latu, neliedzot Aglonas lauku slimīnīvai, kur nu tiek koncentrētas tā sauktās sociālās gultas, uz privātās iniciatīvas pamata, ja to atlāj apstākļi, nodarboties ar tādu darbību, kura nes ienākumus. Šī summa dod iespēju stacionāros uzturēt 150 gultas.

Saskaņā ar lēmumu, medikamnetus (pretsāpju, ķīmoterapijas un hormonoterapijas, specifiskie līdzekļi) apmaksās cukura diabēta, laundabīgo audzeju, Adisona, sīzofrenijas, miastēnijas, Parkinsona slimības, epilepsijas, bezcukura diabēta, tuberkulozes, AIDS, sirdsvadu protezētājiem, hipoterozēs un bronhiālās astmas sirdzējiem, tāpat hipoglikēmejošo preparātu tabletēs cukura diabetikiem. Par ārstu ambulatoro apmeklējumu un speciālista konsultāciju ārstniecības iestāde bus jāmaksā līdz Ls 1,00, par ārstu mājas vizīti – Ls 2,00, par ambulatoro apmeklējumu pie viējā medicīnas personāla ārstniecības iestādē – Ls 0,40, šī personāla mājas vizīti – Ls 0,80. Sanemot ārstu noteiktos sarežģītos ārstēšanas un izmeklēšanas pakalpojumus virs Ls 4,00 vērtībā, maksa būs 20% no šāda pakalpojuma vērtības, daļēja samaksā par stacionārā pavadīto dienu

**AR AGLONU CIEŠI SAAU
GUŠI DIVU SLAVENU
MŪSU NOVADNIEKU –
NIKODEMA TĀNCĀNA
UN ALOIZA BROKA
VĀRDI**

**MĀKSLINIEKA JURA
SOIKĀNA ZĪMĒJUMI**

Rožukronis kādreiz bija skaistākā Latgales katoļu lūgšana kā sētā, tā baznīcā. Ari piecas pirmajās mēnešu piektienīnas nav neiespējami pieņemt sv. Komuniju.

Azīmēdamī šos Aglonas Dievmātes svētkus, apjemsimies katrai personīgi izpildīt Dievmātes ieteikumus, ar to sagādāsim prieku mūs milošai sirdij. Ari pašiem tā būs lietderīga un nopelnīmīgā Aglonas Dievmātes svētku svinēšana.

Cikāgā 1978. gadā

Fotoattēlos: bīskapa Julijama Vaičoda ierašanās 15. augusta svītinābās; kolhozu automobili un kolhoznieku zirgi Aglonā 1977. gada 15. augusta

Jānis Vilums

VENOTI LATVIJAI

Vienoti Latvijai! –
Sauc kurši, sēli un latgalī.
Busim uzticīgi dzimtenei! –
Sauc svešatnes latvieši.

Ir gājuši daudzi gadījumi,
Valdījuši vāci, zviedri un poļi.
Latvieši palikuši nesalausti,
Kad viņu zemē saimniekoja krievi.

Vienoti Latvijai! –
Sauc Rīgas strādniekus un Latgales
zemniekus.
Tik jābūt brīvi dzimtenei,
Tad būsi savas zemes saimnieks.

Latvieti!

Atkal sarkanbaltssarkanais karogs
Pār tavu zemi plīvo,
Lāčplēša senais gars
Un senas dziesmas dzīvo.

Celas atkal tava tauta
Pēc daudziem drāmajiem gadiem,
Uz Sibīriju vairs netiks rauta,
Un nebūs pakļauta spādiem.

No veļiem cēlušies Virga un Plūdonis,
«Straumēni» un «Lai līgo lepna
dziesma»,
Un kādreizējais dziesnieks Šalkonis,
Pār Latviju iedegusies brīvības liesma.

Latgola

Latgola – dzimtine muna,
Kur Rēzeknes upe plūst,
Draudzeiga tauta tur dzīvoj,
Jautri leigoj un dzid.

Dzimtines sātas tur sauc
Jaunās tautīšus līksmeibā sveikt!
Nu Vydzemes, Kürzemes brauc
Pīnokumus mōjos veikt!

Latgola – dzimtine muna,
Kolni un azari tūlumus sauc.
Kaida ir, tautīti, līksmeiba tova,
Kod dzimtines sātā tu brauc.

Pēdējās dienās situācija valsts budžetā uzlabojas, bet, ak skāde, tomēr kopumā šie ieņēmumi vēl naver nodrošinār normālu valsts budžeta darbību, kā zināms, valsts budžetam vēl Latvijas bankai jāatrod 20 miljoni latu, kurus tā aizņemās. Ja tik vien būtu

Agris Liepiņš,
«Dienas biznesa» karikatūru nodaļa

pie viējā medicīnas personalā ārstniecības iestādē – Ls 0,40, šī personāla mājas vizīti – Ls 0,80. Sanemot ārstu noteiktos sarežģītos ārstēšanas un izmeklēšanas pakalpojumus virs Ls 4,00 vērtībā, maksa būs 20% no šāda pakalpojuma vērtības, daļēja samaksā par stacionārā pavadīto dienu

Antons Rancāns

DIEVMĀTES DEBESĪS UZŅEMŠANAS DIENA – 15. AUGUSTS. LIELI SVĒTKI VARAKLĀNU KATOĻU DRAUDZĒ

Jōns Škirmants

VARAKLĀNI

(Varaklāni, Warkland, Waraklany)

1814. g. Eleonora Borchs uzcēle Varaklonūs katoļu myura kapleicu augstos rotundas formā un kas kaidu laiku nūdarēja draudzei par bazneicu. Tagadejū katoļu myura bazneicu kūka bazneicas vītā 1851. g. uzcelis grafs Kārlis Borchs, kas beja Belzas vojevoda dāls un Vitebskas gubernās maršals, saukts Lubešuts. Jys beja šos ciļus pādejais Maltas komandors. Dīvnomu pēc dažim godim svinēgi īsvētēja Mogilevas metropolits, Vaclavs Žyliniskis. Bazneica nūsaukta Jaunovas Marijas vīrdā un calta pēc jau mynāto itališa, architekta Mazotto, plāna, bet samozynotā veidā,

kopēc pi celšanas pīlaists daudz kaiju. Manteifejs par bazneicu soka, ka tei ir reprezentabla un plaša, bet architekts, kas vadeja beigu dorbus, izarodeja tikai ar vyduvejom spējom. Jys samozynoja leliskū pyrmpļānu un pīlaide dažas acīs kreitušas klaidas: gristi iznōce par zāmim un lūgi samārā par augstīm. Tūmār marmora oltori, kas par dōrgu cenu īvasti nu Francijas, iznōkuši lūti skaisti.

1928. g. 25. februāri Varaklōnim pīskeire pilssatas tīseibas. 1929. g. jaunajai piļsātai pīdarēja 309 ha zemes. Uz 539 gruntsgobolim beja 364 ākas, nu tom 7 myūra. Piļsātā skaitejōs 140 tērdznīceibas uzjāmumu un teik nūturāti 5 goda tērgi. Golvonō idzeivētōju nūsadorbōšona kai seņok, tai ari tagad tērdznīceiba un amatnīceiba.

LATGALĪŠU RAKSTURS

Tautas raksturā ir izteikta tautas psihiskā un goreigā vīneiba, kas atskaloj darbeibā, dzeives veida, volūdā, tradicijos, parodumūs, vīteibos, tiecējumūs. Tautas raksturu navar izteikt tikai ar prōtu, racionāli, tū jōjīyut. Īpaši tysiokams par latgalīšim, kurim vairōk izteikts lobōs smadzeņu puslūdes pōrvors par kreisū nakai pōrejim latvišim caurmārā (tālaineiba, sinkrētums, daudznuzeimeiba, iracionālais).

Latgalīši ir latviši, kas it sevišķi pādejūs četrūs-pīcūs godsymtūs ir pōrdzeivōjuši daudz taidu papyldus gryteibū, kaidas nabeja kaut voi vīdzemnīkam, zemgalīšam (vālīšu dzīmbyušanas atceļšana, drukas aizligums, pastypnōta pōrkīvōšona un tml.). Nūteikta gryuteibas pakope dūd īspēju objektīvā nūvērtēt attīceigū tautu voi tōs daļu. Svareigi – kaidi mes asam bādōs un pīkri. Latgalīšim rakstureigas ir pīklusyntas bādas un atraiseits priks.

Tauta voi tōs daļa var pastōvēt, jo tamā cylvaki spej atsateisteit par individualitatem, par vairōk voi možok breivom byutem, par sevis un apkortējōs vides saimnīkam. Latgalīši sovā vīsturiskajā atteisteibā beja vairōk naaizsorgōti kai pōrej latviši, tōpēc spēceigāk jīmūs izteikta vajadzeiba pēc Antēna, kurš mūdnītū īmygušū princēseiti ryupu, skumu, sapnu un jaunu cereibu zemē, kur zīd zīlo tīceibas puče, sorkons cīšonu zīds un pazemēiba boltō pī zemes golvu līc (K. Skalbe). Globēja beja tykumeiba, goreigās vīteibas, kū saglobōja tauta un tīceiba, bazneica.

Vīns nu svareigōkim tautas rakstura rōdeitōjim ir tautas voi tōs daļas vineibū na uz vīnveideibas, bet dažaibas pamata. Lai gon Latgolā ilgstūši naļōve uzplukt «golūtnem» – latgalīšu inteligecei, vodūšim darbinīkam nu latgalīšu vīda (Latgolā 1863. godā nabeja ni goreidzīceibā, ni muīžnīceibā, ni īrednīceibā nīvīna latviša), tod tauta beja izteikta cīnā un gūdā na tīkā daudz dzīšmu zīnōtōji un sacerētōji, pīsoku teicēji, tautas filozofi, jūku pīteri, mieliniki, bet ari lobi omoti meistari, cylvāki ar rodūšu pīeju un izdūmu gon dorbā, gon sadzīvē un svātkūs. Vēl myusdinōs sazaglobōjusc sova veida teatralizēta pašdarbeiba ar spontānu dailradi kōzōs, tolkōs, jubilejōs, Zīmassvātkūs un cytōs svineibōs un nūtykumūs. Bet tīmā pošā laikā latgalīš tur cīna patstōveibu, nanūsvārtus cylvākus sau par «vēja grōbeklim».

Latgalīša raksturā ir izteikta tyveiba dobai, vitalitate, lela izdzīvīšonas spēja slyktūs apstōkļus, daiļuma izjytu. Kai dobas bārns jys ari dažkōrt pazakļau dobas stīhijai, atsavārdams gon dabasim, gon peklei. Religīja ar gavēniem, ar stīngrom praseibom un gryutō dzeive audzinoja tū

kultūras bordzeibū, bez kuras paneigst cylvāks un tauta, ka klyust par dzeives baudētōju. Krūgi šāma ziņā veicinōja gīmines un tautas degradaciju. Lai gon Latgolai nav rūbežu ar jyru (tei ivārojami ītekmej tautas raksturu un nūsadorbōšonu), bet Latgola ir zīlū azaru zeme, ar pakolnīm, pūrim, mežim, ar lelu dobas daudzveideibū, dažādaibū. Latgalīši nareši runoj kai glezno-dams, kai cylvākus un dobu glōste-dams, tālaimi filozofēdams:

Ontōns Zvīdris

TYUKSTŪŠAS BET ...

**Kai pavasars, tu rādeits esi,
Kam īauts ir zemei zīdus nest,
Kam īauts ir zōvēt osoras,
Kam īauts ir sātōs laimi vest.
Kai vosorai, tev īauts augt brīdumā
Un īvōkt bogotōkū ražu rudini;
Kai kolnu strautim īauts tev byut,
Kas veļdzi īnas tymsōs īlejōs.
Gon sakly yudini var aizaugt dreizi,
I rōmi yudini, gon dažreiz dzili,
Tī ari aizaugt sōc nu vērspuses.
Tu, tamdēl tautas liktiņsmēdē goru osynoj!
Ar dziļu milesteibū dzeivē aicynōts,
Kai pavasars, tu, rādeits esi,
Bet, aiz tom seikom dīneņom, kai pīniņpyukas
Tur slēpās tovi tyukstūš bet ... bet ... bet ...**

«Dīneņ bej» mozs veireņ,
Gudrs viņa padūmeņ;
Viņš varēja pīdi vērpt,
Ūzuleju ūkterēt.»

Lai gon latgalīšu dzeivē objektīvi beja lelas konfliktu īspējas (mozas zemes, lelas saimes un tml.), latgalīšim sevišķi izteikta kūpeibas izjyuta ar saimes, sātas, draudzes, cīma, nūvoda kūpeibū, sovstarpeju nūsaukšona samaznītōs formōs (brōleits, galdeņš, orōjeņš, vilčenš, aceteja, lupateja, ustabeja).

Latgalīšim izteikti napateik oficīlums, bet saista intimitātē, sylta tīceiba, tīšona pi cylvāka ar milesteibū, atvērteibū. Jau senos Kīnas dūmōtōjs Konfūcijs sapīņja par īkōrtu, kur valsts attīceibas bytu veidotas pēc gimiņu attīceibū parau-

paleidzeibū. Dalejī ari tōpēc ir tik lela daudzveideibā gon izrūnā, gon dzīsmēs un parašos dažādūs Latgolas nūvodūs. Latgalīši nareši deves ari pēlā uz cytīm Latvijas voi cytu zemu nūvodim. Atsagrīzis jys centēs byut sovejais, kaut svešumā dažkōrt kaunējōs sovas izrunas, dažu sovu parodumi. Latgalīšim nareši raks-tureiga mozvērteibas sajyuta.

Latgalīšu pīkūs un bādōs, dažaibos attīkīsmēs možok izteikta diferen-ciācija storp dažādīm vacumim, tauteibom nakai pōrejā Latvijā. Pīaugušais nareši runoj ar bārnu kai leidzeigs ar leidzeigu. Lela nūceime ir tāva vīrdam, tāva un mōtes gūdam bārnu vērtejumūs. Sīva nareši teik saukta veira vīr dā (Ontonīne, Donotīne).

Latgalīšus vīnōja un paleidzēja izdzīevīt katoļu tīceiba, atskireibā nu literānīkōs pōrejās Latvijas. Katolīm parosti naļōve precētīs ar cytas tīceibas pīdereigim, sovukōrt cara Krīvijas laikā pareizticeigim aizlīdzīcē pīrīt cytā tīceibā. Vīnoj latgalīšus ari volūdas ipatneibas – lauztō intonaceja, ūšurō un plotō «e» litōšona, izteikti bīži vīrdu nūsaukšona samaznītōs formōs (brōleits, galdeņš, orōjeņš, vilčenš, aceteja, lupateja, ustabeja).

Latgalīšim izteikti napateik oficīlums, bet saista intimitātē, sylta tīceiba, tīšona pi cylvāka ar milesteibū, atvērteibū. Jau senos Kīnas dūmōtōjs Konfūcijs sapīņja par īkōrtu, kur valsts attīceibas bytu veidotas pēc gimiņu attīceibū parau-

ga. Latgalīšam pateik vēlēt na kaidas kūpeibas priķšniku, bet tāvu. Par īred-nim jys labsirdei var pasmaideit: «Tolka, tolka tājcinīki, Vylks apēde stōrasteju. Samessim pa grašam. Pērksiim jaunu stōrasteju.»

Nu daudzu konfliktu dramatiskas atteisteibas glōb labsirdeiba, humora izjyuta, kas ir lelā gūdā. Latgalīši mādz pazasnit par sevi. Par cytīm jys smejas labsteigi, bez sarkasma un cinisma galējebom. Pat parōdu pīdzīnējs inspektors mādz teikt: «Kas ar tevi, Onupa tāv, nūteik? Tu vairs ni bārnus taisi, ni nūdukļus moksoj!»

Latgalīši ir dīzgon reigiezis, bet nazacejū sevi tālōt par svātu. Jys lobprōt dzīd ari nārōtnīs dzīsmes, mādz atklōti pateikt ari skorbūku vīrdu, lai nabytu ilgi slāpta naida, ļānuma jōnas sevi.

Latgalīši pōrvorā ir zemnīks ar izteikta dorba mīlestiebū, bet na ar verdzisku pīzakeršonu doromajai litai. Slāptōk voi atklōtāk ir ari izteikta mōkslinīka doba, kū praktiski eistījōj kaut voi pūdnīka dorbā. Jys pīr dorbu vīnōt ar dzīsmi, parunom, filozofisku pōrdūmum par doromā jāgā saisteibā ar dobu, dzeivi, tīceibū. Dimžāl daudz kū ir izadevis mātitō padūmu okupacijas varai.

Latgalīši možok kaunōs nu nabadeibas nakai nu skūpuma. Jō dzeive parosti nav sakōrēta tai, ka tū nāvarātu kaut kaidā zīpā maineit, pōrkōrtēt. Latgalīši mīl kūpeigi pīcōtīs un vīnōtē bādōtis. Aiz naivitātēs, vīntīceibas dažkōrt ir slāpta vīlteiba, aiz pazemeibas – slāpts lapnumis, aiz pīka – dzīla smelze, aiz naaizsorgōteibas – speiteiba, leidzeigi kai tū soka Frañces Trasuns:

«Es ceļūs, kur cyts sleid uz leju.»
Augusts Mīts
Latvijas Universitātes Praktiskās filoz. katedras profesors

Turpynojam sarunu

Pateicos par vīstuli un Preiļu avizi. Esmu pārlogots. Nevaru paspēt rakstīt. Lai par jauno valodu cīnā speci – valodnieki. Viņi ir atraduši loti

Jānis Klīdzējs
ASV

Vēl dažas pībildes

Aižē «Zemtūris» nudrukōts prof. V. Valeinā roksts, kas aizstōlōt tos jaunoši idejas latgalīšu rakstreibā, kū grib īvest jaunu «gudrī» volūdnīki. Man jīs tāds īspādis, ka Valeinā kungs latgalīšu volūdu skūlā nav mōcējis. Sovā rokstā jys uzatrauc, ka pošlaik asūt lels jucekleibas laiks myusu rakstreibā. Bet kas tad to jucekleibu sataisejā? Voi tad na jyusu faktulēs «gudrī» volūdnīki?

V. Valeinā kungs sovā rokstā atrūnētēs var apdraudēt myusu rokstu volūdās pastōveišonu. Vysā Latvijas breivajalīš laikā, kai arī trymīt pat tāda dūma par latgalīšu volūdās rakstreibas reformēšonu nav bejuse. Bet te pēkšni jauna rakstreibā. Celās jauni volūdnīki, kas ir gudrōki par vīsim, kaidi bejuši leidz Šām.

«Pi nūrōdeišōnas gudreibas navajag» – tai roksta Jōns Broks-Eisāgs nu Talsim. Izlosīt nūpīrīt jo rokstu un padūmojīt – voi jam nav taisnejība!

Nu 1926. leidz 1938. godam es mōcējūs skūlā latgalīši. Pyrmāis ir pareizi runot, ūtrais – pareizi rakstīt. Aglyunas gimnazijas

direktors A. Broks par speiti 15. maja apvāsumā, kod vyōs Latvijas skūlōs pīrtrauce mōceišu latgalīši, ar lelu sīrds degsmi vysu laiku mums mōcēja, kai pareizi runot, rakstīt un dūmot latgalīši. Jō devize beja: «Jyusim jōbyut eistim intelligentim latgalīšim». Tagad, skotūtīs uz vysu, sīrds sōp, kai myusu meilīl volūda ir izkrūpljota.

V. Valeinā kungs sovā rokstā atrūnētēs var apdraudēt myusu rokstu volūdās pastōveišonu. Vysā Latvijas breivajalīš laikā, kai arī trymīt pat tāda dūma par latgalīšu volūdās rakstreibas reformēšonu nav bejuse. Bet te pēkšni jauna rakstreibā. Celās jauni volūdnīki, kas ir gudrōki par vīsim, kaidi bejuši leidz Šām.

«Pi nūrōdeišōnas gudreibas navajag» – tai roksta Jōns Broks-Eisāgs nu Talsim. Izlosīt nūpīrīt jo rokstu un padūmojīt – voi jam nav taisnejība!

Ar cīnu
Satnislavas Saušs

BRĀLI LATGALIEŠI! Rakstu šīs rindās ar lielām bazām, jo laika līmits mūsu brīvības atgūšanai nepiedodami bīstami pītuvujies «nūlej» un jaunām vīltussaeimas vēlēšanām izzudīs neatgriezeniski.

Kopš vīen pastāv Latvijas Republikas pilsonu ievēlētās Pilsonu kongress, tīk mērums pastāv iespēja būt noteicējām par savu valsti un tās teorētiskais pamatojums «Ziemsvētū tēzes» parādījās laikrakstā «Pavalstnieks» 1993. gada 12. janvārī («Zemtūri» – 1995. gada 5. janvārī).

Kad pilsonu kongresa delegāti 12. sesijā 1993. gada 16. janvārī tēzes pat nepamanīja, es sākumā to uztvēra ka joku, jo Pilsonu kongress sevi saglabāja pretēji mūsu zīmēlu kāmīnēm. Bet nu joku sen vairs kā nav.

Vēlreiz par lietas būtību. Lai atgūtu savu valstīskumu, mums atmodes pīrmsākumos tīka uztvērti atrīsnītātēm elementāru uzdevumu: 2 – 1 = ? Tieši ū vienkāršība ir samulsinājusi cilvēkus, jo katrs bērns pītei atbīdīt «1». Praktiski tas tomēr izrādījās sarežītāk, jo «2» bija divas IE-VĒ-LĒ-TAS pīrstāvniecības, – tad kuru nu pītūrēsim, un kuru aizmētīsim prom. Augstākā padome – nelikumīga. Jo tās vēlēšanās piedālījās arī nepīlsoni. Pilsonu kongress – LIKUMIGS!!! – vēlēšanās piedālījās Latvijas Republikas pilsoni.

Tad, lūk, latviešiem Pilsonu Kongress bija un vēl aizvien ir vārti sava mērķa sas-

niegšanai – 1918. gada 18. novembrī proklamētās Latvijas Republikas atjaunošanai.

Mūs nelabvēlētām Pilsonu kongress bija vajadzīgs (un tikai), lai legalizētu Augstāko Padomī, un to tad tātā liktenīgais datums 19